

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПРОСТОРИ ЗАСТОСУВАННЯ АРТТЕРАПІЇ

УДК 159.9

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МАЛЮНКІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА ПАТРІОТИЧНУ ТЕМАТИКУ В ЧАСИ ВІЙНИ

Вознесенська Олена,

*кандидатка психологічних наук, старша наукова співробітниця
Інституту соціальної та політичної психології НАПН України,
членкиня правління ГС «Національна психологічна асоціація»,
президентка ВГО «Арт-терапевтична асоціація» (Київ)*

<https://orcid.org/0000-0002-1273-0049>

COMPARATIVE ANALYSIS OF DRAWINGS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND YOUTH STUDENTS ON PATRIOTIC THEMES DURING WAR

Voznesenska Olena,

*PhD (psychological sciences), senior research associate
of the Institute of Social and Political Psychology
of the National Academy of Sciences of Ukraine,
member of the board of the PA «National Psychological Association»,
president of the NGO «Art Therapy Association» (Kyiv)*

<https://orcid.org/0000-0002-1273-0049>

Створення малюнків за допомогою штучного інтелекту може стати корисним в роботі з клієнтами, які не мають можливості використовувати традиційні художні матеріали через фізичні обмеження чи певні умови. Проведене дослідження мало на меті порівняння особливостей людської творчості та штучного інтелекту. Дизайн дослідження передбачав створення піддослідними серії малюнків на стимульні слова, що позначають абстрактні поняття – «патріотизм», «свобода», «стійкість», «гідність», «героїзм». Застосовані символи та кольори в малюнках студентів (загалом 75) піддавалися аналізу. Отримані дані порівнювалися з символами та кольорами малюнків, створених ШІ на ті ж самі стимульні слова (86 малюнків отримані за допомогою різних застосунків, запити спрямовувалися з різних IP-адрес). Малюнки, створені ШІ розглядаються нами як співтворчість, адже є людина – «замовник» малюнка, який створює опис (в нашому випадку – стимульні слова), і компіляція штучним інтелектом зображень, що вже існують у всесвітній мережі на задану тематику. Порівняльний аналіз виявив певні закономірності у символізації на задану тему в малюнках

студентів: тема патріотизму розкривається через символи української державності та рослинну символіку та жовтий, блакитний і червоний кольори; тема свободи має символи неба, птахів та ландшафту, тема стійкості асоціюється студентами з військовими і символізується в образах природи; тема гідності не має чіткої символізації в уявленнях піддослідних, що ми співвіднесли з почуттям меншовартості як відлунням століть поневолення українців; тема героїзму в свідомості молоді має міцний зв'язок зі смертю – лише віддати життя за Батьківщину є героїзмом. Малюнки III, створені за стимульними словами, є більш яскравими, складними, ніж малюнки студентів, містять образи людей, але їхній аналіз утруднений через відсутність спільних символів на малюнках, отриманих із різних джерел. Пошук шляхів застосування штучного інтелекту в роботі арттерапевта є перспективою подальшого дослідження.

Ключові слова: арттерапія, інформаційно-комунікаційні технології, штучний інтелект, патріотизм.

Creating drawings with the help of artificial intelligence can be useful in working with clients who are unable to use traditional art materials due to physical limitations or certain conditions. The purpose of the conducted research was to compare the features of human creativity and artificial intelligence. The design of the study involved creating a series of drawings by subjects on stimulus words denoting abstract concepts – «patriotism», «freedom», «stability», «dignity», «heroism». The applied symbols and colors in the students' drawings (75 in total) were analyzed. The obtained data were compared with the symbols and colors of drawings created by AI for the same stimulus words (86 drawings were obtained using different applications, requests were sent from different IP addresses). Drawings created by AI are considered by us as co-creation, because there is a person – the «customer» of the drawing, who creates a description (in our case – stimulus words), and a compilation by artificial intelligence of images that already exist on the World Wide Web on a given topic. The comparative analysis revealed certain regularities in the symbolization of a given theme in students' drawings: the theme of patriotism is revealed through symbols of Ukrainian statehood and plant symbolism and yellow, blue and red colors, the theme of freedom has symbols of the sky, birds and the landscape, the theme of stability is associated by students with the military and is symbolized in images of nature, the theme of dignity does not have a clear symbolization in the ideas of the test subjects, which we connected with the feeling of inferiority as an echo of centuries of enslavement of Ukrainians, the theme of heroism in the minds of young people has a strong connection with death – only giving one's life for the Motherland is heroism. AI drawings created by stimulus words are more vivid, complex than students' drawings, contain images of people, but their analysis is difficult due to the lack of common symbols in the drawings obtained from different sources.

The search for ways to use artificial intelligence in the work of an art therapist is a prospect for further research.

Keywords: art therapy, information and communication technologies, artificial intelligence, patriotism.

Сучасний інформаційний простір вимагає певних змін у практиці надання допомоги особистості. Це сприяє розробкам технологій у межах новітнього різновиду арттерапії – медіаарттерапії. Медіаарттерапія передбачає в якості засобів та простору для зміцнення особистості за допомогою мистецтва сучасні системи комунікації. Розвиток медіаарттерапії є можливим завдяки розвитку інформаційного типу культури, з характерними для неї відкритістю, множинністю, мультикультуралізмом, віртуальністю, невизначеністю, глобалізації світу. Ми вже наголошували, що визначальною рисою медіаарттерапії є використання сучасних медіа в творчому процесі [2; 7]. Останні роки стрибок в технологіях привів до шаленої популярності штучного інтелекту. Цей «стрибок» поширився і на сферу мистецтва, тепер користувачі за допомогою додатків штучного інтелекту можуть створювати картини за текстовим описом. Штучні інтелекти (ШІ), які генерують зображення за текстовими запитами, стали трендом серед користувачів інтернету [3].

Водночас реалії воєнного стану вимагають від фахівців з арттерапії пошуку шляхів застосування новітніх технологій для допомоги людям, які позбавлені можливостей використання традиційних художніх матеріалів для створення творчих продуктів через фізичні обмеження (ампутація кінцівок, знерухомлення) чи через умови перебування (як то військові на «нулі»). Отже, актуальності набуває пошук шляхів застосування штучного інтелекту для створення творчих продуктів з метою відновлення, реабілітації та зміцнення людини, яка зазнала психічної травми.

Метою статті є порівняльний аналіз малюнків, створених студентами та ШІ на теми, що позначають патріотичні цінності.

Виклад основного змісту. Початок дослідження символотворення та його зв'язку з внутрішніми механізмами саморегуляції, що виявляються в творчій активності, було покладено ще роботами Карла Густава та Маргарет Наумбург, яка запропонувала метод динамічно-орієнтованої арттерапії, заснований на використанні малювання як проєктивного інструменту діагностики (див. [5, 6]). Отже, супутніми цілями описаного нижче дослідження є виявлення символів, які є проявами патріотичних

почуттів молоді, та усвідомлення ними свого ставлення до реалій воєнного сьогодення.

В межах індивідуальної теми дослідження «Медіаторчість як засіб цифрової трансформації суспільства і освіти» в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України в першому півріччі 2023 року нами було проведено пошукове дослідження, спрямоване на порівняння особливостей творчості людини та штучного інтелекту.

В дослідженні взяли участь 15 студентів денної форми навчання Київського університету імені Тараса Шевченка (4й курс) та Національного університету біоресурсів і природокористування України (2й курс) спеціальності «Психологія». Середній вік випробуваних 20 років.

Заняття зі створення малюнків відбувалося індивідуально та в групах 3-8 учасників. Групі повідомлялося про цілі дослідження. Після створення малюнків відбувалося детальне обговорення запропонованих для малювання тем.

Учасникам дослідження пропонувалося створення серії малюнків на стимульні слова, що позначають абстрактні поняття – «патріотизм», «свобода», «стійкість», «гідність», «героїзм». Кожне поняття описувалося трьома словами, а саме:

- патріотизм, Україна, любов до Батьківщини;
- свобода, воля, вибір;
- війна, незламність, стійкість;
- гідність, достоїнство, самоповага;
- захист вітчизни, герої, подвиг.

Наступним кроком було отримання картинок, створених штучним інтелектом за цими ж стимульними словами.

Картини, створені за допомогою штучного інтелекту, – результат «співпраці» людини та ШІ. Системи в програмі використовують перетворення тексту на зображення за допомогою низки технологій – алгоритмів глибокого навчання та генеративно-змагальних мереж (GAN). При цьому споживачеві не потрібно вміти малювати і щось знати про комп'ютерне програмування. Все що потрібно – описати свою картину у текстовому форматі. Більшість програм із штучним інтелектом, які перетворюють текст на зображення, працюють практично однаково. Після запиту користувача відбувається швидка генерація картини (від хвилини до кількох хвилин). Зрозуміло, що написання картини художником чи створення малюнка клієнтом арттерапевта потребує значно більшого часу. І, звісно, картини «намальовані» ШІ є більш майстерно виконаними ніж те, що може

створити клієнт арттерапевта. Потім із програми можна завантажити зображення або створити інший набір картин на основі першого результату.

Можна сперечатися щодо того, чи є продукти, створені штучним інтелектом продуктами творчості. З одного боку, ніби ні, адже ШІ будує зображення на основі запиту «замовника малюнка» та аналізу безлічі малюнків, знайдених у всесвітній мережі. Тобто це не щось абсолютне нове, це – компіляція, «колаж» того, що вже існує, і ідея цього малюнку належить автору запиту. Але з іншого боку, колаж чи інсталяція, які можуть створюватися художником з готових предметів чи зображень, вважаються творчістю в культурі постмодерну, адже нове розташування в просторі готових предметів також є творчістю. Отже, в межах цієї культури зображення, створенні ШІ, є творчими продуктами.

Нами був проведений аналіз символів та кольорів, які застосовували молоді люди, малюючи твори за ключовими словами. Всього аналізу піддавалися 75 малюнків.

Як видно з таблиці 1, в молоді перша тема з ключовими словами **«патріотизм, Україна, любов до Батьківщини»** відображається через символи Української державності (герб, прапор, карта), рослинні символи (можливо, тут ми можемо побачити відлуння того, що Україна аграрна держава, має родючу землю, і її народне мистецтво містить багато рослинних символів), «символіку серця» та народної культури (див. *кольорову вкладку, рис. 1*).

Друга тема з ключовими словами **«свобода, воля, вибір»** відбивається, в першу чергу, через образи неба (хмари, Сонце тощо) та символи ландшафту (поле, дерева, квіти, дерево, ріка) і образи птахів (голуб, чайки). Символи Української державності також зустрічаються, але набагато рідше, ніж в першій темі (див. Табл. 1) (див. *кольорову вкладку, рис. 2*).

Третя тема з ключовими словами **«війна, незламність, стійкість»** пов'язана з військовими символами (танк, літак, військовий, «залізна людина», вибух) та символами ландшафту (квіти, дерево, сонце, хмари – див. Табл. 1). В обговоренні студенти казали, що незламні і стійкі лише наші військові ЗСУ, а всі цивільні – «виживають». Була ініційована бесіда на тему, що таке незламність, чому підтримка тилу є дуже важливою для військовослужбовців, чому увесь український народ є незламним. Бесіда була спрямована на попередження стигматизації військових після їхнього повернення з

фронту, підвищення самооцінки молоді і, як наслідок, стійкості, резильєнтності (див. *кольорову вкладку, рис. 3*).

У малюнках четвертої теми з ключовими словами **«гідність, достоїнство, самоповага»** майже не знайдено закономірностей у сприйманні та застосуванні символів студентами (див. *кольорову вкладку, рис. 4*). Можливо, ця тема не має цілісного відображення в свідомості студентів. Частково екстраполюючи наші результати на більшу вибірку і розглядаючи студентів як представників українського народу, можемо зробити невтішний висновок, що самоповага та гідність не мають у менталітеті українців стійкої символізації (відлуння почуття меншовартості, вихованого століттями поневолення імперською росією), хоча цей висновок ще потребуватиме ретельної перевірки. І в такому випадку не дивно, що остання революція в нашій країні була саме революцією Гідності. Українцям після років приниження і пригнічення країною-агресором ще потрібно вчитися гідності і самоповазі, і відстоювати ці цінності.

У малюнках п'ятої теми з ключовими словами **«захист вітчизни, герої, подвиг»** присутні не лише гордість за наших воїнів, а багато скорботи за загиблими. Хоча, в першу чергу, представлені символи ландшафту, Української державності та символи, пов'язані з військовими (див. Табл. 1). Поряд з цим є образи плям крові, цвинтаря, могили тощо. Тобто в несвідомому молодих українців подвиг асоціюється із загибеллю. Це може свідчити про почуття провини, які відчують всі українці – і цивільні, і ті, хто воюють, перед тими, хто загинув за волю України. Почуття, що «зробив недостатньо», адже достатньо – це віддати своє життя. Обговорення цієї теми допомогло молоді зрозуміти, що за Україну потрібно не вмирати, а будувати і працювати на її процвітання, і це теж є героїзмом. Кожен може щось робити для перемоги та відновлення країни на своєму місці, і бути героєм (див. *кольорову вкладку, рис. 5*).

Щодо кольорів, то перша тема – патріотизм – відображається, в першу чергу в жовто-блакитних кольорах українського прапора, також спостерігаємо багато червоного. Друга тема – свобода – також містить жовтий та блакитний найчастіше. Тут варто зауважити, що ці два кольори зараз є майже у всіх малюнках на будь-яку тему клієнтів всіх вікових категорій та шарів суспільства. У малюнках на другу тему також є багато чорного, червоного, білого та зеленого. Третя тема – стійкість – співвідноситься студентами з червоним та чорним, часто зустрічаються жовтий, коричневий, зелений. В зображеннях на четверту тему – гідність –

переважає червоний, часто застосовуються жовтий та чорний. Цікаво, що тема достоїнства іноді відображається в сірому та фіолетовому кольорах: це єдина тема, де зустрічаються ці кольори. Остання п'ята тема – подвиг – відображається жовтим, зеленим, червоним, чорним та блакитним (див. Табл. 1).

Треба нагадати, що жовтий колір зазвичай пов'язується з сонцем, божественним осяянням, золотом. У різних культурах та релігіях – жовтий асоціюється з ореолом Аполлона, аурую Будди, німбом Христа. Індуїзм вбачає у цьому кольорі безсмертно-життєву істину. Він співвідноситься також із променисто-інтуїтивною цілеспрямованістю або з інтелектуальним оптимізмом (див. [4]). Кандинський вбачає у цьому кольорі прагнення людини подолати межі відокремленості кожного з нас (і ми це бачимо як об'єднання українців в боротьбі зі спільним ворогом). У кольороаналітичній психології перевага жовтого означає прагнення незалежності і розширення горизонту сприйняття. При аналізі малюнків жовтий асоціюється з активністю, збудженням та радістю.

Із блакитним кольором співвідноситься ясність осмислення дійсності, здатність до духовності та розуміння сновидінь. Це – колір Бога-Сина у Святій Трійці. Блакитний трактується як колір миролюбності. Звісно, блакитний асоціюється з ясным небом та прозорістю води. Під час кольоротерапії він застосовується для зменшення рівня тривожності: він заспокоює і розслабляє. Водночас цей колір символізує смуток, сум тощо.

З точки зору психобіологічного досвіду людства білий колір виражає основні морально-етичні принципи поведінки, це колір управління людиною своїми психічними функціями. Білий – це світло, день, коли людина найбільш активна, і все бачить чітко і усвідомлено. Він є ніби еталон чистоти, протилежність хаосу, бруду [1].

Чорний колір – найважливіший після білого і є його протилежність. Чорний – це темрява, морок, смерть, небуття, руйнування. Чорний – це ніч, коли активність людини знижена, вона не може добре орієнтуватися в просторі і є беззахисною перед стихією темряви, це – відсутність свідомості, сон, попіл та розпад. Чорна ріка – ріка забуття та смерті. І чорний, за антропологічними дослідженнями, символізує внутрішню чи підземну сферу світу, приховані джерела мудрості.

Червоний пов'язується в першу чергу з кров'ю, адже кров – то сила, без якої людина не може існувати. Навіть в стародавні часи

червоним кольором лікували – накладали червону тканину на рани і уражені частини тіла [там само]. Отже, червоний – це, в першу чергу, сила. А з точки зору емоцій він символізує гнів, лют, з однієї сторони, і любов та пристрасть – з іншої.

Зелений колір можна отримати шляхом змішування жовтого та блакитного (синього). Це – колір природи, колір життя, весни, цвітіння, юності. Він домінує в християнському мистецтві, адже пов'язується з Воскресінням Христа і є оновленням природи весною. Він асоціюється з емоціями надії, інтересу [1], а також із рівновагою чоловічої та жіночої енергії (жовтого та блакитного), а також подоланням перешкод та труднощів. А в Кабалі зелений колір уособлює перемогу (див. [4]).

Якщо узагальнити аналіз кольорової гами малюнків, то тема любові до Батьківщини проявляється у молоді як сила і любов (червоний), єднання і радість (жовтий), миролубство та духовність (блакитний). У малюнках на тему свободи також ведемо мову про духовність, активність і радість буття, але водночас свобода в уявленнях молоді може бути затьмарена почуттям беззахисності та щоденних жертв українців в боротьбі за свободу України від рашистської імперії (чорний) та, можливо, гніву на окупантів (червоний). Стійкість уявляється студентам через призму беззахисності, смерті (чорний; адже стійкість передбачає саме ситуацію безвиході), але й сили (червоний), і водночас багато сонячної енергії (жовтий) і життя (зелений – «ми вижили, здолали...»). У сприйнятті гідності багато любові і сили (червоний), смертей (бо ми виборюємо гідність, жертвуючи життям, починаючи з розстрілів Майдану Гідності – чорний) і активної діяльності – гідність пов'язана з активністю, пасіонарністю (жовтий). Так само багато активності і сили (жовтий, червоний) у сприйнятті студентами героїзму, а також життя, відродження, надії (зелений), гніву (червоний), і, можливо, глибинної мудрості смерті (чорний).

Аналіз символів, які «народилися» у штучного інтелекту (ШІ) виявився для нас більш складним, ніж аналіз малюнків студентів.

Було отримано 86 малюнків, що згенерував ШІ за допомогою різних застосунків та сервісів за запитами з різних IP-адрес:

- <https://stablediffusionweb.com/>;
- <https://discord.com/invite/midjourney>;
- <https://www.craiyon.com/>;
- <https://huggingface.co/spaces/stabilityai/stable-diffusion>;
- <https://dream.ai/create>;

• <https://starryai.com>.

Малюнки, створені ШІ, є складними, містять багато кольорів та відтінків, напівтонів. Серед символіки часто зустрічаються образи людей, людських облич, багато малюнків містять фантастичні пейзажі, вбрання, зброю (див. Таблицю 2).

Малюнки ШІ на тему з ключовими словами **«патріотизм, Україна, любов до Батьківщини»**, також, як і малюнки студентів, містять багато жовтого та блакитного, але є ще й коричневий, зелений, білий кольори, які молодь взагалі в цій темі не застосовувала. Серед символів, звісно, присутній прапор України, але часто він поєднується з прапором Євросоюзу та іншими прапорами (іноді не ідентифікованими), і, навіть, в одному малюнку зустрівся прапор країни-агресора. Найбільше символів ландшафту – ліс, поле, небо, гори, дорога, дерева, осінь, квітка. Інші символи зустрічаються лише в одному малюнку, тому ми зараховуємо їх до категорії «інші». І за цією темою ще можна відслідкувати певні закономірності та повторюваність символів, на відміну від малюнків на інші теми (див. *кольорову вкладку, рис. 6*).

Малюнки другої теми, представленої ключовими словами **«свобода, воля, вибір»**, містять образи людей та природи, двічі зустрічаються птахи (орел), серед кольорів – найчастіше використані блакитний, білий та червоний (див. *кольорову вкладку, рис. 7*).

У малюнках на третю тему за ключовими словами **«війна, незламність, стійкість»** ми знову спостерігаємо різнобарвні символи природи – небо, гори, ріка, поле, ліс, сонце, пустеля, гори, скеля, озеро, трава, море та образи людей і різних напоїв (переважно вода в пляшках та склянках). Серед кольорів найчастіше зустрічається блакитний (див. *кольорову вкладку, рис. 8*).

Малюнки четвертої теми з ключовими словами **«гідність, достоїнство, самоповага»** майже не містять якихось повторюваних символів, крім води в склянках та пляшках, людей, які обіймаються. Серед кольорів частіше за інші теми зустрічається помаранчевий чи жовтогарячий (див. *кольорову вкладку, рис. 9*).

П'ята тема, яка визначається ключовими словами **«захист вітчизни, герої, подвиг»**, представлена зображеннями воїнів зі зброєю та пейзажами (див. *кольорову вкладку, рис. 10*). Кольорів, які переважають, немає.

Символи та кольори в малюнках української молоді за ключовим словами

Теми	Символи	Кольори
патріотизм, Україна, любов до Батьківщини	символи української державності (герб, прапор, карта – 10) ¹ ; рослинні символи (квіти, калина, колосся) (7); серце (6); символи ландшафту (річка, ліс) (2) символи народної культури (вишиванка, вінок) (3) інші (земна куля, людина з піднятою рукою, сонце)	жовтий (13); блакитний (11); червоний (11); зелений (5); коричневий (4); чорний (3); білий (3); синій
свобода, воля, вибір	небо (хмари, сонце – 13); символи ландшафту (поле, дерева, квіти, дерево, ріка – 11) птахи (голуб, чайки – 5); символи української державності (герб, прапор – 4); інші (метелики, долоні, вказівник, різнокольорові плями майже овальної форми, люди)	блакитний (8); жовтий (8); чорний (6); червоний (5); білий (5); зелений (5); синій (3); помаранчевий (2); коричневий (2); рожевий
війна, незламність, стійкість	символи ландшафту (квіти, дерево, сонце хмари – 5); символи, які асоціюються з військовими (танк, літак, військовий, «залізна людина», вибух – 7); символи української державності (герб, прапор – 3); вогонь (2); руки (долоні, кулак – 2); людина (3); серце (2); цвинтар, могила (2)	червоний (8); чорний (7); жовтий (6); коричневий (5); зелений (4); сірий (3); блакитний (2); синій, помаранчевий

¹ В дужках наведено кількість відповідних символів на всіх малюнках цієї теми.

Продовження таблиці 1.

	інші (ланцюги , щось монументальне, стіна з цегли, будинок, колючий дріт).	
гідність, достоїнство, самоповага	серце (3); інші (людина, шахові фігури, слова, людина з прапором України, перекреслено слово «росія», робот, метелик, лампа, сходи, золота корона, ромб, волосся, високі гори зі снігом, прапорець, квіти, вогонь, серце, ланцюжки, меч)	червоний (10); жовтий (5); чорний (4); помаранчевий (3); зелений (3); блакитний (2); сірий (2); коричневий (2); білий (2); фіолетовий, синій
захист вітчизни, герої, подвиг	символи ландшафту (море, поле, колосся пшениці, кавун, сонце, хмари, квіти) (7); символи української державності (прапор України, прапор правого сектору, карта, герб – 6); символи, які асоціюються з військовими (військовий, піксель – 4); плями крові (2); інші (кристал, людина, серце, стріла, цвинтар)	жовтий (9); зелений (8); червоний (8); чорний (7); блакитний (7); коричневий (3); помаранчевий, білий

Символи та кольори в малюнках ІІІ за ключовим словами

Теми	Символи	Кольори
патріотизм, Україна, любов до Батьківщини	символи державності: України (6), ЄС (3) прапор росії, синьо-червоно-зелений прапор, червоно-синьо-білий прапор, жінка в синьо-жовтому вбранні; символи природи (ліс, поле, небо, гори дорога, дерева, осінь, квітка – 14); людина (3); інші (серце, коло, демонстрація, православна церква, два військових в масках у стародавній формі, статуя жінки з мечем, земна куля, монументальний будинок, зброя)	блакитний (9); жовтий (8); червоний (6); коричневий (6); зелений (4); білий (5); синій (4); сірий (3); помаранчевий (2); чорний
свобода, воля, вибір	людина (13); символи природи (дерево, море, небо, поле, квіти, гори, маки, ялинка, озеро – 12); символи державності (статуя свободи, прапор (невідомий) – 3); птахи (орел – 2); інші (жінка із чорним прибраним волоссям в жовто-синьому вбранні з діадемою, палац, башта, корабель, зброя, воїн, вантажівка, католицька церква, кошик, шарф тощо).	блакитний (7); білий (7); червоний (5); коричневий (3); зелений (4); чорний (2); синій (2); жовтий (2); помаранчевий (2), ізмурдний, темно сірий, чорний, сірий

Продовження таблиці 2.

війна, незламність, стійкість	символи природи (небо, гори, річка, поле, ліс, сонце, пустеля, гори, скеля, озеро, трава, море – 18); людина (6); вода, напої (вода з льодом в склянці, вода в пляшці – 5); інші (фантастичний палац, людина в скафандрі, сільсько-господарські споруди та техніка, військові, військова техніка та зброя, довге волосся).	блакитний (11); зелений (5); помаранчевий (4); коричневий(4); чорний (4); синій (4); сірий (2); сірий, бежевий
гідність, достойнство, самоповага	вода (з льодом в склянці, в пляшці – 3); трава, поле (3); люди, які обіймаються (4); дитина, людина (4); рука (3); інші (люди з піднятими руками, бургер, обличчя жінки зі складною зачіскою в оригінальному вбранні; військові, танк, клуби диму, вуличні вогні, автівка)	синій (5); помаранчевий, гаряче жовтий (7); зелений (4); блакитний (3); коричневий (3); червоний (2); сірий, чорний і всі решта
захист вітчизни, герої, подвиг	символи природи (річка, поле, пейзаж, скелі, небо, гори –6); воїни, військові символи, зброя (10); тварини та істоти (собака, кінь, чудовиська з зубами та рогами – 3) людина (12); інші (наплічник, фантастичний костюм)	зелений (4); блакитний (5); коричневий (3); чорний (4); сірий (3); жовтий (4); синій (3); червоний (3); білий, помаранчевий, рожевий

Висновки. Медіаторчість через доступність і можливості, які надають сучасні інформаційні технології, є основою побудови нових культурних цінностей. Медіаторчість надає впливу розвитку культури та актуального мистецтва і може стати як інструментом екології цифрового життя особистості та суспільства, так і засобом арттерапії. Захоплення створенням малюнків за допомогою штучного інтелекту є корисним у роботі з клієнтами, які не мають можливості використовувати традиційні художні матеріали через фізичні обмеження чи певні умови перебування.

Порівняльний аналіз малюнків випробуваних (75 малюнків) та штучного інтелекту (86 малюнків), створених за стимульними словами на теми «патріотизм», «стійкість», «гідність», «героїзм», «свобода» продемонстрував закономірності у сприйнятті та відтворенні у символах цих цінностей у студентської молоді та «випадковість» у створенні образів штучного інтелекту. Людина на відміну від ШІ під час творчості відчуває та проживає, пропускає через себе своє мистецтво. І люди, які належать до певної соціальної групи, спільноти, схоже символізують спільні цінності. Водночас пошук шляхів застосування штучного інтелекту в роботі арттерапевта є перспективною представленою дослідження.

Література.

1. Базима Б.А. *Колір та психіка*. Монографія. ХТАК. Харьков, 2001. 172 с. (рос.) URL: <http://psyfactor.org/lib/colorpsy.htm> (дата звернення: 10.10.2024).
2. Вознесенська О.Л. *Медіа-арттерапія як засіб подолання наслідків і профілактики психотравми*: Практичний посібник. Київ: ФОП Назаренко Т.В., 2020. 124 с. Вид. 2е: стереотип. 124 с.
3. Вознесенська О. Художник чи штучний інтелект – хто переможе в майбутньому? *Простір арттерапії: єднання у творчій співдії*: матеріали XXI Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Львів, 15–17 березня 2024 р.) / [за наук. ред. О. Вознесенської, В. Волошиної, М. Перун, Л. Подкоритової]. Київ, 2024. С. 19-21. URL: <https://ispp.org.ua/2024/03/14/materiali-xxi-mizhnarodnoi-mizhdisciplinarnoi-naukovo-praktichnoi-konferencii-prostir-artterapii-yednannya-u-tvorchij-spidiii-15-03-2024-17-03-2024/> (дата звернення: 10.10.2024).
4. Вознесенська О. Меми як засіб медіа-арттерапії в подоланні колективної травми війни *Простір арт-терапії* : Зб. наук. праць / УМО, 2022, ВГО «Арт-терапевтична асоціація»; редкол.: Лушин П.В. та ін. Київ : ФОП Назаренко Т.В., 2022. Вип. 2 (32). С. 5-29. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734433/>, <https://www.academia.edu/97648265/> (дата звернення: 10.10.2024).
5. Юнг К.Г. *Архетипи і колективне несвідоме* / Переклала з німецької Катерина Котюк; науковий редактор українського видання Олег Фешовець. 2-ге опрац. вид. Львів: Видавництво «Астролябія», 2018. 608 с.

6. Naumburg M. *Dynamically oriented art therapy; its principles and practices*. NY: Grune and Stratton, 1966. 168 p.

7. Voznesenska O. Media-art-therapy as a helping tool for a personality in the information age. *European Journal of interdisciplinary studies. Studies and researches*. 2019. № 1. URL: <http://www.ejist.ro/abstract/429/Media---Art---Therapy-as-a-Helping-Tool-for-the-Personality-in-the-Information.html> (дата звернення: 10.10.2024).

ВКЛАДКА

Рис. 1. Малюнок студентки на тему: «Патріотизм».

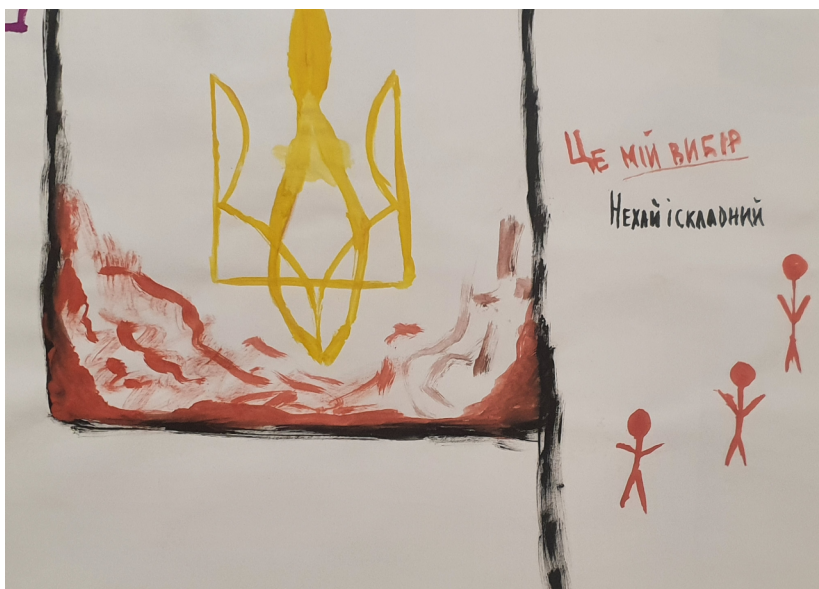

Рис. 2. Малюнок студентки на тему: «Свобода».

ВКЛАДКА

Рис. 3. Малюнок студентки на тему: «Стойкість».

Рис. 4. Малюнок студентки на тему: «Гідність».

ВКЛАДКА

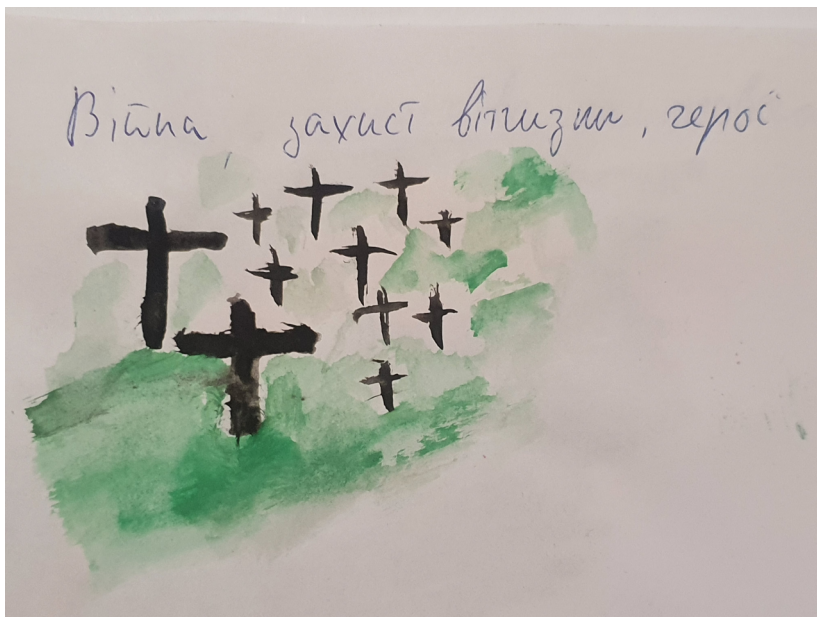

Рис. 5. Малюнок студентки на тему: «Героїзм».

Рис. 6. Малюнок штучного інтелекту на тему: «Патріотизм».

ВКЛАДКА

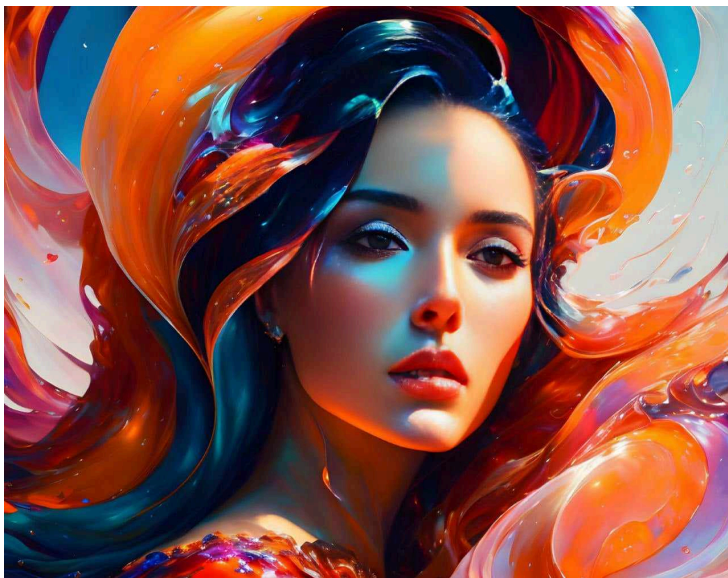

Рис. 7. Малюнок штучного інтелекту на тему: «Свобода».

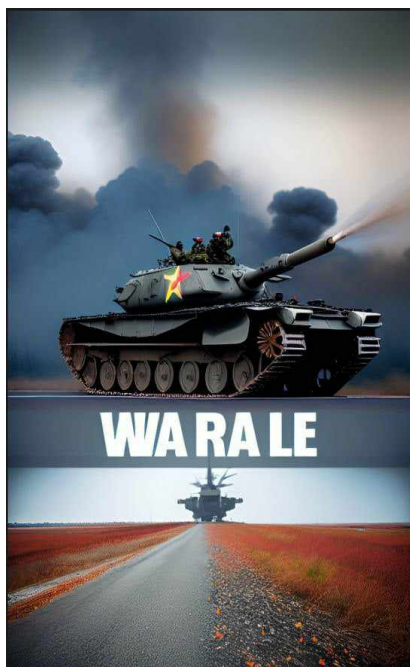

Рис. 8. Малюнок штучного інтелекту на тему: «Стійкість».

ВКЛАДКА

Рис. 9. Малюнок штучного інтелекту на тему: «Гідність».

Рис. 10. Малюнок штучного інтелекту на тему: «Героїзм».